

УДК 347.91.95:34.01

DOI: 10.31359/1993-0941-2018-35-188

О. В. Колісник, кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Проблеми інтерпретації принципу верховенства права в цивільному судочинстві

Висвітлено окремі аспекти тлумачення й застосування принципу верховенства права в цивільному судочинстві. Визначено особливості співвідношення цього принципу з принципом законності, пропорційності й правової визначеності в ракурсі цивільної юрисдикції. Встановлено роль досліджуваного принципу на сучасному етапі розбудови правової держави в Україні.

Ключові слова: верховенство права, принцип законності, принцип пропорційності, принцип правової визначеності, правова держава, право на суд, цивільне судочинство.

Питання сутності та змісту верховенства права набули особливої актуальності із затвердженням у 2015 р. Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (далі — Стратегія), а також із прийняттям змін до цивільного процесуального законодавства у 2017 р. Ця проблематика досліджувалася такими науковцями, як

Ю. В. Баулін, Д. Д. Луспеник, І. О. Ізарова, С. П. Погребняк, Н. Б. Писаренко, Т. А. Цувіна та ін. Стратегія проникнута ідеєю верховенства права, проте залишаються невирішеними окремі аспекти тлумачення й застосування цього принципу, співвідношення та взаємодії з іншими принципами цивільного судочинства, механізми його реалізації.

Завданням цієї статті є дослідження сутності й складових елементів принципу верховенства права, ступеня його нормативної конкретизації та механізму дії під час здійснення цивільного судочинства на сучасному етапі розбудови правової держави в Україні в умовах євроінтеграції.

На сьогодні особливого значення набувають питання інтерпретації й реалізації принципу верховенства права в правовій державі в ракурсі співвідношення цих категорій з точки зору їх сутності та змісту. Проводячи історичний дискурс концепцій верховенства права і правової держави, О. О. Фаст наголошує, що «традиційна для країн континентальної Європи політико-правова концепція правової держави наповнюється новим змістом, починає позначати державу, яка діє не лише через прийняті нею закони, а й забезпечує основні невідчужувані права та свободи, під час здійснення своїх владних повноважень керується безпосередньо правом» [9]. Аналізуючи підсумковий документ конференції людського виміру ОБСЄ 1990 р., Ю. В. Баулін вказує, що правова держава означає не лише формальну законність, яка забезпечує регулярність і послідовність у досягненні і підтримці демократичного порядку, а й справедливість, засновану на визнанні та повному прийнятті людської особистості як найвищої цінності та яка гарантується інститутами, що забезпечують її якнайповніше вираження [1, с. 19]. Спираючись на рішення Венеціанської Комісії, автор наголошує: «Під поняттям верховенства права розуміється чітка й передбачувана правова система, за якої кожен громадянин має право на гідне, рівноправне й розумне ставлення відповідно до закону з боку всіх осіб, які володіють владою, а також має можливість оскаржити їхні рішення в незалежних і неупереджених судах у межах

справедливого судового розгляду» [1, с. 19]. Як бачимо, позиції європейських інституцій засновані на співвідношенні й ототожненні категорій правової держави й верховенства права через загальнолюдський вимір, основою якого є людина, її гідність, повага до людської особистості, можливість отримання судового захисту, справедливість.

Як правильно зазначають І. Г. Орловська й О. О. Фаст, основною проблемою, пов'язаною із практичним застосуванням зазначеного принципу, є певна його невизначеність, оскільки під «правом» в цьому контексті розуміється, в першу чергу, право неписане, мовчазне, яке не має чіткого матеріального вираження, воно має надто складну й багатогранну сутність, що унеможливує надання йому матеріальної форми шляхом вираження в логічних поняттях і створення писаного «кодексу», який би охоплював повний обсяг такого «надпозитивного» права [5, с. 32]. Проаналізувавши доповідь Венеціанської комісії 2011 р. з питань розуміння верховенства права, Н. Б. Писаренко стверджує, що верховенство права панує там, де владні інституції керуються в своїй діяльності низкою чітко виражених правил, кожне з яких саме по собі є принципом, а значить, бажаним є закріплення кожного з них у законі із подальшим його власним тлумаченням [6, с. 138].

Враховуючи багатогранність і багатоаспектність принципу верховенства права, можна стверджувати, що цей принцип при здійсненні правосуддя в цивільних справах є тим концептуальним фундаментом, на якому, з одного боку, базуються і реалізуються інші принципи цивільного судочинства, такі, як правова визначеність, законність, неупередженість суду і його об'єктивність, обов'язковість рішень суду, а з другого боку, він є однією з фундаментальних засад, покладених в основу права на суд, забезпечення й реалізація якого є стратегічним напрямком розбудови правової держави. На думку Д. Д. Луспеніка, верховенство права може розглядатися як універсальний стандарт правотворчості й правозастосування, що складається із вимог формального та субстантивного характеру й на забезпечення якого спрямована низка правових принципів, наприк-

лад принцип правової визначеності, принцип пропорційності, принцип незалежності [4, с. 11–12]. Також варто погодитися з Т. А. Цувіною, яка вважає, що «право на суд можна розглядати як певний еквівалент верховенства права у цивільному судочинстві, його транспозицію» [10, с. 999].

У цьому аспекті досить доречним є дослідження проблематики співвідношення принципу законності й принципу верховенства права при здійсненні цивільного судочинства. Згідно зі змінами до Конституції України від 2 червня 2016 р. [8] із засад правосуддя виключено принцип законності, що, з одного боку, підтверджує прагнення держави до підтримання верховенства права й утвердження правової держави, а з другого боку, показують певне протиставлення «верховенства права» й «законності». У ракурсі пов'язаності принципів законності й верховенства права погоджуємося з Д. Луспеником, який зазначає, що верховенство права передбачає визначеність законом обсягу правового розсуду й способу його здійснення, а також наявність засобів юридичного захисту від свавільного втручання публічної влади в здійснення гарантованих прав [4, с. 14], наголошуючи, що Європейський суд з прав людини (далі — ЄСПЛ) розглядає законність в аспекті дотримання конвенційних прав і визначає її не лише як дотримання усіх норм матеріального та процесуального права (формальний аспект), а й висуває якісні вимоги, яким має відповідати певний «закон», щоб він міг вважатися законом у контексті верховенства права (змістовний аспект) [4, с. 15, 16]. Дійсно, діяльність органів публічної влади, і зокрема органів правосуддя, повинна мати окреслене законом підґрунтя, яке в правовій державі має відповідати праву. М. Козюбра влучно зауважує, що права людини є безпосередньо діючим правом і можуть застосовуватись «*contra legem*» — всупереч закону, якщо закон суперечить фундаментальним правам людини: не відображає природно-правові начала; не відповідає загальновизнаним міжнародно-правовим принципам [3, с. 92]. Водночас варто підкреслити, що здійснити однозначну й автентичну інтерпретацію змісту ідеї верховенства права в національній та європейській правовій

традиції досить складно через те, що англійське слово «law» може перекладатися і як «право», і як «закон», англійське слово «legal» — і як «правовий», і як «законний».

У доповіді Генерального Секретаря Ради Європи зазначається, що законність і правова визначеність є взаємозалежними цінностями, які є основою верховенства права [12, р. 24]. Далі, спираючись на висновки Європейської Комісії за демократію через право, він наводить ключові правові й інституційні компоненти цих принципів. Ось деякі з них: ідея законності зводиться до обмеженості влади законом, але й допускаються винятки в дуже вузьких випадках, держава діє на основі й відповідно до закону; концепт правової визначеності передбачає, що 1) закони є ясними і точними, що дозволяють індивідуумам обирати власну поведінку; 2) подібні судові справи вирішуються у подібний спосіб; 3) судова практика послідовна й узгоджена; 4) остаточні рішення національних судів не ставляться під питання тощо [12, р. 24]. Як бачимо, європейська доктрина також підкреслює різноманітну функціональну й фундаментальну цінність верховенства права як для розуміння сутності інших правових інститутів, таких як законність, правова визначеність, так і для забезпечення й захисту загальноновизнаних прав людини.

З точки зору складності тлумачення змісту принципу верховенства права, а також права на доступ до суду є досить цікавою справа *Zubac v. Croatia* (no. 40160/12), в якій 11 жовтня 2016 р. Палата ЄСПЛ чотирма суддями проти трьох постановила, що в цій справі Верховний Суд тлумачив відповідні процесуальні норми стосовно цінності предмета спору в надмірно формальній манері, і визнала, що Верховний Суд діяв усупереч загальному принципу процесуальної справедливості, який властивий п. 1 ст. 6 Конвенції, посягнувши на право заявника на доступ до суду [13]. Проте вже 6 березня 2017 р. Велика Палата ЄСПЛ прийняла вимогу Хорватського уряду і 5 квітня 2018 р. прийняла рішення, яким постановила, що не було порушення п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки застосування законодавчо встановленої межі для звернення зі скаргою до Верховного Суду є законною

й обґрунтованою процедурною вимогою. Таке обмеження також переслідувало законну мету дотримання верховенства права й належного здійснення правосуддя. ЄСПЛ підкреслив, що дотримання формалізованих правил цивільного процесу, за допомогою яких сторони вирішують цивільні суперечки, є цінними й важливими, оскільки вони можуть обмежувати судовий розсуд, запобігати свавіллю, забезпечувати ефективне вирішення спору та судовий розгляд упродовж розумного строку й забезпечення правової визначеності й поваги до суду. Водночас ЄСПЛ наголошує, що надмірний формалізм може суперечити вимозі забезпечення практичного та ефективного права на доступ до суду відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції, що зазвичай трапляється у випадках особливо суворі побудови процесуальних правил, що перешкоджає розгляду позову заявника по суті, із супутнім ризиком порушити його право на ефективний судовий захист. Крім того, ЄСПЛ визнав питання «правової визначеності» та «належного здійснення правосуддя» двома центральними елементами для визначення різниці між надмірним формалізмом та прийнятним застосуванням процедурних формальностей, зазначивши, що право доступу до суду порушується, коли правила перестають служити цілям правової визначеності й належного здійснення правосуддя та утворюють певний бар'єр, який перешкоджає процесуальному розгляду справи заявника компетентним судом [13]. Такі висновки ЄСПЛ додатково підтверджують існування проблеми неоднозначного тлумачення принципу верховенства права. Це означає, по-перше, неможливість поелементного формалізованого закріплення цього принципу у вигляді конкретних норм, по-друге, виявлення його змісту можливе лише шляхом інтегрального аналізу норм процесуального законодавства, і, по-третє, застосування зазначеного принципу характеризується ситуативністю і залежить від конкретних обставин. Дискусійним в аспекті інтерпретації та імплементації принципу верховенства права залишається питання межі між надмірним формалізмом, необхідністю неухильного дотримання процесуального закону (в значенні дотримання законності) та допустимими (доречними, прийнятними) процедурними

формальностями. У зв'язку з викладеним вартою уваги в науковому сенсі є проблема співвідношення верховенства права і допустимості чи недопустимості застосування процесуального закону за аналогією. Слід звернути увагу на те, що ст. 10 ЦПК називається «Верховенство права і законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи», в якій чітко визначена можливість аналогії лише матеріального права. І дійсно, порушення норм процесуального права є обов'язковою підставою для скасування рішення суду першої інстанції апеляційним судом (ч. 4 ст. 367, частини 2 і 3 ст. 376 ЦПК). Судові рішення підлягають обов'язковому скасуванню судом касаційної інстанції з направленням справи на новий розгляд, якщо наявні такі порушення норм процесуального права, як «справу розглянуто і вирішено неповноважним складом суду», «в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід, і судом касаційної інстанції визнано підстави про відвід обґрунтованими» й інші, чітко визначені підстави (ч. 1 ст. 411 ЦПК). Підставою для скасування судового рішення й направлення справи на новий розгляд є також порушення норм процесуального права, що унеможливило встановлення фактичних обставин (ч. 3 ст. 411 ЦПК).

Як бачимо, на сьогодні порушення законодавчо прописаних процедур відправлення судочинства (навіть якщо припустити, що вони не відповідають загальнолюдським, ціннісним аспектам права) призводить до наслідком скасування рішення суду судом вищої інстанції. І лише норми матеріального права залишають свободу вибору суддею варіантів вирішення справи, спираючись на аналогію закону чи аналогію права, що передбачені ч. 9 ст. 10 ЦПК. Водночас проаналізуємо, наприклад, п. 2 ч. 3 ст. 389 ЦПК, яким передбачено, що не підлягають касаційному оскарженню судові рішення в малозначних справах, окрім випадків, якщо касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики (підп. «а») або справа викликає значний суспільний інтерес чи має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу (підп. «в»). Аналіз цієї

норми надає можливості говорити про «широке тлумачення процесуальних норм», можливо, навіть певною мірою про «аналогію процесуального закону», що є досить дискусійним.

На сьогодні принцип верховенства права в його інтегративному значенні набуває визначального значення при проведенні судово-правової реформи й кардинальної трансформації цивільного процесуального законодавства. Електронне судочинство, принцип пропорційності, положення щодо досудового врегулювання спору, спрощене позовне провадження — ці новели ЦПК концептуально стали віддзеркаленням субстантивної природи верховенства права (пріоритетності основоположних прав людини), а екзистенційно є його формальним аспектом. Як зазначалося вище, інтегративна інтерпретація принципу верховенства права дозволяє включити до його змісту й принцип пропорційності. ЦПК зазначає, що відповідно до принципу пропорційності суд визначає в межах, встановлених ЦПК, порядок здійснення провадження в справі, враховуючи: завдання цивільного судочинства; забезпечення розумного балансу між приватними й публічними інтересами; особливості предмета спору; ціну позову; складність справи; значення розгляду справи для сторін, час, необхідний для вчинення тих чи інших дій, розмір судових витрат, пов'язаних із відповідними процесуальними діями тощо (ст. 11 ЦПК). Як бачимо, суд на власний розсуд розкриває зміст таких оціночних понять, як «розумний баланс», «складність справи», «значення розгляду справи для сторін» тощо, керуючись суб'єктивним уявленням про справедливість, раціональність і співрозмірність. У своєму дослідженні С. Погребняк наголошує на існуванні так званого тесту на пропорційність, згідно з яким на першому етапі суд повинен встановити, що владними діями виявилось обмежене певне право; на другому етапі влада повинна продемонструвати суду, що вона переслідувала певну легітимну мету й що обмеження було пропорційне цій меті [7, с. 51]. Таким чином, цілком логічним є застосування принципу пропорційності в адміністративному судочинстві, юрисдикція якого поширюється, зокрема, на захист приватних інтересів від дій чи бездіяльності суб'єктів владних

повноважень. Проекція ж цього принципу на площину цивільного судочинства має свої особливості. Аналізуючи принцип пропорційності в цивільному процесі, І. Ярошенко зауважує: «ЦПК України покладає на учасників процесу процесуальні обов'язки із вчинення певних дій або утримання від них. Такі обов'язки покладаються на особу не лише в інтересах її самої (приватний інтерес), а й в інтересах здійснення правосуддя (публічний інтерес)» [11, с. 24]. Аналіз чинного цивільного процесуального законодавства дозволяє зробити висновок, що окремими аспектами, які формують зміст принципу пропорційності при здійсненні цивільного судочинства, можна назвати регламентування: спрощеного і загального позовного провадження (ч. 2 ст. 19 ЦПК), положення про співрозмірність складності (значущості) справи і часу її вирішення (ч. 4 ст. 19 ЦПК), переліку дій, які суд може визнати як зловживання процесуальними правами (ст. 44 ЦПК), положення про попереднє визначення, забезпечення та попередню оплату суми судових витрат (статті 134, 135 ЦПК), про співрозмірність витрат на оплату послуг адвоката зі складністю справи, витраченим на виконання робіт часом і обсягом цих робіт (ч. 4 ст. 137 ЦПК) тощо. І. О. Ізарова визначає принцип пропорційності цивільного судочинства як загальну вимогу, що забезпечує право сторін процесу визначити порядок розгляду справи відповідно й співрозмірно розміру позовних вимог судовим витратам, які вони очікують понести, та можливого строку розгляду справи судом [2, с. 129]. Загалом, його впровадження покликане ефективніше забезпечити досягнення цілей цивільного процесу в ракурсі справедливого, неупередженого, своєчасного розгляду справи, а відповідно й забезпечити верховенство права при розгляді й вирішенні справ цивільної юрисдикції.

Таким чином, принцип верховенства права є визначальним концептом трансформування цивільного процесуального законодавства як одного з основних шляхів розбудови правової держави в Україні. Такі новели цивільного процесуального законодавства, як регламентація верховенства права як базового

принципу здійснення цивільного судочинства, впровадження електронного судочинства, закріплення принципу пропорційності, спрямовані на утвердження загальнолюдських цінностей і забезпечення основоположних прав людини шляхом створення механізмів ефективного захисту й відновлення порушених прав, утвердження пріоритетності прав людини через відповідні категорії справедливості й співрозмірності. Принцип законності як складовий елемент верховенства права має фігурувати в національному законодавстві на рівні Конституції й галузевого законодавства, але тлумачитися з огляду на практику ЄСПЛ як дотримання органами державної влади наданих їм повноважень, які окреслені якісними правовими законами, чим забезпечуватиметься баланс між процесуальним формалізмом і процесуальною справедливістю.

Список використаних джерел

1. Баулін Ю. Принцип верховенства права у рішеннях Конституційного Суду України / Ю. Баулін // Вісн. Конституц. Суду України. — 2017. — № 1. — С. 18–26.
2. Ізарова І. О. Принцип пропорційності у цивільному процесі ЄС та перспективи його запровадження в цивільному процесі України / І. О. Ізарова // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Право. — 2016. — Вип. 37, т. 1. — С. 127–130.
3. Козюбра М. Правовий закон: проблема критеріїв / М. Козюбра // Вісн. Акад. прав. наук України. — 2003. — № 2 (33) — № 3 (34). — С. 83–96.
4. Луспеник Д. Верховенство права — «новий» старий принцип цивільного судочинства: співвідношення із принципом законності / Д. Луспеник // Право України. — 2017. — № 8. — С. 9–20.
5. Орловська І. Г. Значення принципу верховенства права в сучасному демократичному суспільстві / І. Г. Орловська, О. О. Фаст // Порівн.-аналіт. право. — 2016. — № 2. — С. 30–33.
6. Писаренко Н. Б. Верховенство права в адміністративному судочинстві: від доктринальної ідеї до практичної імплементації / Н. Б. Писаренко // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. — 2018. — Т. 25, № 1. — С. 134–145.
7. Погребняк С. Принцип пропорційності у судовій діяльності / С. Погребняк // Філософія права і загал. теорія права. — 2012. — № 2. — С. 49–55.

8. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 черв. 2016 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 2016. — № 28. — Ст. 532.
9. Фаст О. Верховенство права та правова держава: генеза і співвідношення концепцій [Електронний ресурс] / О. Фаст // Нац. юрид. журн.: теория и практика. — Режим доступу: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/2/8.pdf>.
10. Цувіна Т. А. Право на суд у цивільному судочинстві у світлі вимог основоположного принципу верховенства права / Т. А. Цувіна // Правова доктрина — основа формування правової системи держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України» (Харків, 20—21 листоп. 2013 р.) / Нац. акад. прав. наук України. — Харків, 2013. — С. 998—1000.
11. Ярошенко І. Принцип пропорційності у цивільному процесуальному праві: забезпечення балансу публічного і приватного інтересів / І. Ярошенко // Право України. — 2017. — № 8. — С. 21—26.
12. State of democracy, human rights and the rule of law. A security imperative for Europe: Report by the Secretary General of the Council of Europe. Council of Europe. — [S. l. : s. n.], 2016. — 102 p.
13. Zubacv. Croatia (no. 40160/12, apr. 2018) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [https://www.echr.coe.int/sites/search_eng/pages/search.aspx#{%22fulltext%22:\[%22Zubac%22}\]](https://www.echr.coe.int/sites/search_eng/pages/search.aspx#{%22fulltext%22:[%22Zubac%22}]).

Е. В. Колесник

**Проблемы интерпретации принципа верховенства права
в гражданском судопроизводстве**

Освещены отдельные аспекты толкования и применения принципа верховенства права в гражданском судопроизводстве. Определены особенности соотношения этого принципа с принципом законности, пропорциональности и правовой определенности в ракурсе гражданской юрисдикции. Установлена роль исследуемого принципа на современном этапе формирования правового государства в Украине.

Ключевые слова: верховенство права, принцип законности, принцип пропорциональности, принцип правовой определенности, правовое государство, право на суд, гражданское судопроизводство.

O. Kolisnyk

The problems of the interpretation of rule of law in civil procedure

The article covers certain aspects of the interpretation and the enforcement of the rule of law principle in civil legal proceedings. The problems of rule of law

in the administration of justice were discovered in publications of J. V. Baulin, D. D. Luspenik, T. A. Tsuvina, and others. However, the issue of the relationship between the rule of law and the law-based state, elements of this principle remain unresolved.

This work reveals that European institutions (Council of Europe, OSCE, the Venice Commission) positions are based on the identification of the law-based state and rule of law through the universal values, such as human dignity, respect for human person, justiciability of the rights, fairness. The European doctrine emphasizes the diverse functional and fundamental value of rule of law as an understanding of the essence of other legal institutions, such as legality, legal certainty, and for the delivering and protection of human rights.

The author argues that this principle in the administration of justice in civil proceedings is the conceptual foundation on which, on the one hand, other principles of civil proceedings, such as legal certainty, legality, proportionality, are based and implemented, and on the other hand, it is a fundamental one of the basis of the right to a court that is inherent in a law-based state.

The principle of legality as a constituent element of the rule of law has to appear in national legislation at the level of the Constitution and sectoral legislation, but it is to be interpreted in the light of the practice of the ECHR as the observance by the state authorities of the powers given to them. They are outlined by high-quality legal laws, which will ensure a balance between procedural formalism and procedural justice. The author concludes that the principle of proportionality is appropriate in administrative proceedings, which jurisdiction extends, in particular, to protect private interests from acts or inactivity of the public authorities. This principle in civil proceedings has its own peculiarities. In general, its implementation is intended to ensure the achievement of the goals of the civil process more effectively in the light of a just, impartial and timely case processing, and, accordingly, to ensure rule of law in case processing and resolution in civil jurisdiction.

The article emphasizes that a clear and authentic interpretation of the content of the idea of the rule of law in the national and European legal tradition is difficult due to the different translation of the English words 'law' and 'legal' into Ukrainian.

On the basis of an analysis of the ECHR judgment in Zubac v. Croatia (no. 40160/12, April 5, 2018) conclusions are made about the existence of a problem of ambiguous interpretation of the rule of law principle, the impossibility of elemental formalized consolidation of this principle in the form of specific norms. Its

contents disclosure is possible only through an integrated analysis of the rules of procedural legislation. This principle implementation is characterized by situation and depends on specific circumstances. The issue of the interpretation and implementation of the rule of law principle is debatable as the question of the boundary between excessive formalism, the necessity of strict adherence to the procedural law (in the sense of observance of legality) and permissible (appropriate, acceptable) procedural formalities. The issue of the relationship between rule of law and the admissibility or inadmissibility of the application of the procedural law by analogy is being discussed. On the one hand, it is noted that the violation of the rules of procedural law is a compulsory basis for the annulment of the decision of the court of first instance by the appellate court (Section 4 of Article 367, Sections 2 and 3 of Article 376 of the Code of Civil Procedure). Judicial decisions are subject to mandatory cancellation by the court of cassation with the referral of the case for a fresh consideration, if there are clearly stipulated violations of procedural law in the law (Section 1 of Article 411 of the Code of Civil Procedure). This confirms the inadmissibility of the analogy of the procedural law. On the other hand, the analysis of Paragraph 2 of Section 3 of Article 389 of Code of Civil Procedure makes it possible to talk about 'a broad interpretation of procedural rules', may even be to some extent about the 'analogy of the procedural law', which is quite controversial.

The article sum up that the rule of law principle is the defining concept of transforming civil procedural legislation as one of the main ways of building the law-based state in Ukraine.

Key words: *the rule of law, the principle of legality, the principle of proportionality, the principle of legal certainty, the law-based state, the right to a court, civil procedure.*